

Küçük Şeyler

METİN KARABAŞOĞLU

© İz Yayıncılık Limited Şirketi, 2016

Sertifika no: 17313

İZ YAYINCILIK: 918

(*karakalem kitaplığı*)

düşünce dizisi: 116

ISBN: 978-605-326-133-9

1. baskı, 1995

14. baskı, İstanbul, 2016

Çatalçeşme Sokağı No: 27/2 Cağaloğlu 34110 İstanbul

telefon: (212) 5207210

faks: (212) 5115791

web: www.iz.com.tr

facebook:[facebook.com/izyayincilik](https://www.facebook.com/izyayincilik)

twitter:twitter.com/izyayincilik

e-posta: bilgi@iz.com.tr

kapak: Hamdi Akyol

Basıldığı yer: Alemdar Ofset Matbaacılık (sertifika no: 22953)

Davutpaşa Caddesi Besler İş Merkezi No: 20/29 Topkapı/İstanbul

Küçük Şeyler

METİN KARABAŞOĞLU

METİN KARABAŞOĞLU, 1964 yılında İzmir'in Tire ilçesinde doğdu. İlk, orta ve lise öğrenimini burada gördükten sonra İÜ Siyasal Bilgiler Fakültesini bitirdi. Okul yıllarında yazmaya başladığı *Köprü* dergisinin bir süre yayın yönetmenliğini de yaptı. İz Yayıncılık'ın kuruluşunda yaklaşık 5 yıl editörlüğünü üstlendi. Muhtelif yayınevlerinde yayın yönetiminde bulundu. Muhtelif radyo ve TV'lerde programlar yaptı. Karakalem Yayınlarını kurdu, *Karakalem* dergisinin yayın yönetmenliğini yürüttü, Karakalem Seminerlerini başlattı. Çok sayıda kitabın tercüme, edisyon ve redaksiyonunda imzası olduğu gibi, bir dizi ismin yayın dünyasına kazandırılmasına da katkıda bulundu. Evli ve 3 çocuk babasıdır.

bilgi ve iletişim için:

website: www.karakalem.net

e-mail: metinkarabasoglu@yahoo.com

twitter: <https://twitter.com/mkarabasoglu>

facebook: <https://www.facebook.com/MetinKarabasoglu1>

Yayınlanmış Eserleri:

- *Kur'an Okumaları* (5 kitap) • *Hadis Okumaları* (2 kitap) • *Risale Okumaları* (5 kitap) • *Peygamberin Bir Günü* • *Sizin Yıldızımız Kim?* • *Peygamberin Kardeşleri* • *Küçük Şeyler* • *Oyuncak Tamirhanesi* • *Said'leri Ararken* • *Tehlikeli Denemeler* • *Gece Yürüyüşü* • *Düşünceler* • *Gölgeler ve Işıklar* • *Bilimin Öteki Yüzü* (S. Demirci ve Y. Mermer ile birlikte) • *Melekleri Ürkütmeden* • *Medeniyetin Arka Sokakları* (ilk baskılar: *Camide Dans Var* başlığıyla) • *Ruh Bakımı* • *Kertenkele Çukuru* • *Mucize Avcısı* • *Geldim, Gördüm, Sordum* (ilk baskılar: *O'na Doğru* başlığıyla)

İçindekiler

<i>Sunuş</i>	11
--------------------	----

Birinci Bölüm: İersinden Denemeler

Telifler telef olmasın	15
'Gerçekçi'ler ve 'gerçekçiler'	18
Her 'olağan' olağanüstüdür	21
Yedi rengin güneşi	25
Çokluk içinde birlik	27
Fazlalık da bir eksikliktir	30
Azlar ve çoklar	33
Acizlerin zaferi	35
Cevaplara sorular	38
Kullarına tapan tanrılar	43
Kendisine tapan ateistler	47
'Güzel' diyen çirkinleştirir	49
'Medeni' mi olmalı, 'Medineli' mi?	51
Biz geri kalmadık; onlar fazla ileri gitti	56

Kâinata karşı dünya.....	58
Evi olan evsizler.....	60

İkinci Bölüm: Üçlemeler

AKIL ÜÇLEMESİ

Gölge oyunu.....	65
Albay.....	68
Deli İbrahim deli miydi?.....	71

HABER ÜÇLEMESİ

Haberlerden ne haber?.....	74
Diye bilmek ya da diyebilmek.....	77
'Güncel'lik.....	80

ÖLÜM ÜÇLEMESİ

'Zamansız' ölüm yoktur.....	83
Herkes son gününü yaşıyor.....	86
Azrail, İsrail'in dostudur.....	88

Üçüncü Bölüm: Değİnmeler

Bütün zamanların en büyük sahtekârlığı.....	93
Kim payidar kalacak?.....	96
Dünya nasıl kurtulur?.....	100
En uzun görünen yol, aslında en kısa yoldur.....	104
"Sen kendine bak".....	107
Şeytanın 'yarın'ı bitmez.....	110
Sabit ve değİşken.....	113
'İmkân meselesi' mi?.....	116
Zengin mahallesi mi, mahallenin zengini mi?.....	118
Birazcık göstergebilim!.....	120
Çocuk 'yapılır' mı?.....	122
'Eğİtmek' mi, 'dik tutmak' mı?.....	124
Halk ve hak.....	126

Dördüncü Bölüm: Küçük Olaylar

Kırık bardak hesabı	131
Küçücük bir 'zulüm' öyküsü	134
Küçük yalanlar	136
Maymunlar ve domuzlar	139
Yürümek	141
Her sofrada bir kâinat gizlidir	145
Heyecan peşinde	148
Bir tutkunun resimaltı	150
Korku filmi ne söyler?	152

*Beşinci Bölüm: Sıradan Günlere Dair
Sıradışı Notlar*

Aynı anda	157
Fena	160
Doymak ve duymak	164
Ufacık	167
Yangın	170
Gelenler ve gidenler	174
Yalnızlık	177
Sarkaç	180
Yol	183
Küsür	186
Satıcı	189

*Yaşlı adam, sahilden birşeyler alıp okyanusa
fırlatan gence yaklaştı ve seslendi:*

“Ne yapıyorsun böyle?”

“Okyanusa denizyıldızı atıyorum.”

“Neden atıyorsun?”

*“Güneş yükseldi, sular çekildi,
onları suya atmazsam ölecekler.”*

*“Kilometrelerce sahil denizyıldızı dolu,”
dedi yaşlı adam.*

“Hiçbir şey farketmez.”

*Genç adam yerden bir denizyıldızı daha alıp
denize doğru fırlattı ve şöyle dedi:*

“Bunun için farkettili.”

—LAUREN TSELEY

Sunuş

‘BÜYÜK ŞEYLER’İN CAZİBESİ, bize ‘küçük şeyler’in önemini çoğu kez unutturur. ‘Nisyan’la kardeş olan insan, onları ya hepten unuttur; yahut ayrıntı der, geçiştirir. Halbuki, şeytan da, melek de ayrıntıda gizlidir. Koca kâinatın Allah’ın mülkü olduğunu kabul eden nice insan, Kur’ân’ın açık beyanıyla, o kâinat içindeki ‘küçük şeyler’i Rabbine vermediği için şirk derelerine düşer. Bir çorabın ucundaki küçük bir kaçığın gün gelip o nesneyi çorap olmaktan çıkarması gibi, gün gelir, ‘küçük şeyler’de yaşanan gafletler bizi büyük uçurumların eşiğine getirir.

Bu bakımdan, Rabbimiz, ‘küçük şeyler’in büyüklüğüne dair uyarıda bulunur bize. Sivrisineği veya ondan da küçük birşeyi delil getirmekten haya etmediğini bildirir. Hem, zerre kadar hayrın, zerre kadar şerrin dahi hesabının tutulduğunu da bildirir. Ki, çokları şerliler dünyasına ‘küçük şerler’le adım atmışlardır.

Öte yandan, küçücük bir çiçekteki sanat, koskoca Güneşte

görülen sanattan daha aşağı değildir.

Aslında, küçük şey yoktur zaten. Şu kâinatta herşey herşeye bakar; dolayısıyla her bir şey herşey kadar değerlidir. Koca kâinat küçücük zerre tuğlaları üzerine bina edilir. İnsan apartmanı, gözle görülemeyen hücre tuğlalarından yapılmıştır. Ve, o koca binayı alaşağı eden, çoğu kez, küçücük mikroplar yahut virüslerdir. Hem, küçük bir vidası koptuğu yahut incecik bir teli yandığı için âtıl kalan nice makine vardır.

Kısacası, küçük şeyler, sonuçları itibarıyla hiç de 'küçük' değildir. Gündelik hayatta küçük ve sıradan deyip geçtiğimiz şeyler, işte bu yüzden, belki de hayatımızın en kritik olayları ve konularıdır.

Elinizdeki küçük kitabın kısacık yazıları, işte bu gerçekten hareketle doğmuş bulunuyor. Eksenine, dünyanın fani yüzündeki sözümona 'büyük' meseleleri değil, şu dünyadaki tercihe göre ebedî bir cennete veya cehenneme muhatap olacak 'küçük dünya'ların zahiren 'küçük' meselelerini alıyor.

Bu kitabın, küçüklüğüne karşılık Samed âyinesi olabilen kalblerde bir ma'kes bulacağını ümit ediyor; bilvesile bu 'küçük' kitaba emeği geçen nice gönüle ve akla binlerce teşekkür ediyorum.

Elbette, bizi böylesi duyarlı kalbler ve uyanık dimağlar ile muhatap eden Rabb-ı Rahîm'e hadsiz şükür; ve O'nun Resul-i Ekrem'ine salât ve selâm görevini unutmadan...

METİN KARABAŞOĞLU

İstanbul, 1997

Birinci Bölüm

Şersinden Denemeler

*“Lokman Hekim'e, 'Hikmeti kimden öğrendin?' diye sormuşlar.
O da şu cevabı vermiş: 'Körlerden öğrendim. Çünkü onlar
değnekleriyle bir yeri yoklamadan adım atmazlar.”*

— ŞEYH SÂDİ-İ ŞİRÂZÎ

Delifler telef olmasın

BİRKAÇ YIL ÖNCE, ABD'DE ilginç bir dava yaşandı. Bir telif davası. Davacı ünlü hiciv yazarı Art Buchwald'du. Bir film şirketini mahkemeye vermişti. Gerekçesi, çekilen bir filmin onun fikri olmasıydı. Meğer bir yazısında, “Şöyle şöyle bir film olsa” demişmiş. Bir film şirketi bu parlak düşünceyi havada kapıp film yapmış. Ama, yazara telif parası vermemiş. “Düşünce benim. Hakkımı isterim” diyormuş yazar.

Sonuçta, mahkeme yazarı haklı gördü. Şirket, yüklü bir tazminat ödemeye mahkum oldu. Senaryoyu başkası yazmış da olsa, ‘düşünme’nin bedeli olmalıydı!

O sıralar bir Amerikan gazetesinde okuduğumuz bu haberi birkaç arkadaşla paylaşırken, onların “Bu kadarı da pes doğrusu” dediğini hatırlıyorum. Bence de ‘pes’ti.

Ne ki, “Bu kadarı pes de, ne kadarı değil” sorusuyla bakınca, bizim halimiz de pek iç açıcı görünmüyor. Gerçi, şu ana kadar, bir ‘düşüncemi çalmışlar’ davasına dalmış değiliz belki. Fakat bizler de pekâlâ ‘telif’, ‘patent’ ve ‘ihtira beratı’ peşine düşebilmekteyiz.

Sözgelimi, vaktiyle güzel bir cümlecik söylemiş olalım. Bir arkadaşımız onu bir diğerine aktarmış olsun. O da gelip, “Fırlancadan şu sözü duydum. Seninle de paylaşmak istedim” diye, bize anlatsın. Hemen atılırız: “Onunla konuşmuştuk da, kendisine ben söylemiştim.”

Yahut, yanımızda bir kişi ‘çok ileri görüşlü, çok ince fikirli bir insan’ diye övülüyor olsun. Şayet üzerinde azıcık emeğimiz var gibiyse, bir fırsatını bulup deriz: “Zamanında yardımımız dokunmuştu. Gelir, bana danışırdı.” Dahası da var: “O mu? Elimde büyüdü sayılır. Az emeğim geçmedi. Meselâ bir gün...”

Örnekleri, kendi hayatlarımızdan alacağımız bir dizi vak’ayla uzatmak mümkün. Lâkin, bu kadarı bile, Art Buchwald kadar azıtmasak bile, bizim de bir ‘telif hakkı’ derdi taşıdığımızı ele vermeye yetiyor.

Böylesi telif davaları peşinde iken, sanırım, kimi ciddi soruları da atlıyoruz. “Ona bu akli ben vermiştim” diyoruz. Peki, bize bu akli kim verdi? “O söz benim” diyoruz. Peki, o sözü akleden kalbi, o sözü söyleyen dili, gırtlığı, ses tellerini, o sözü çevremize ileten hava zerrecelerini biz mi yarattık? Yoksa sahihsiz idiler de, sokaktan mı aldık?

Keza, küçük bir yazının altına dahi imza atmayı unutmuyoruz. Küçük bir resmin kenarında bile ressamın imzası bulunuyor. Küçük bile olsa, yayınlanan bir fotoğrafın kenarına, fotoğrafçının isminin yazılması isteniyor. Peki, beklenmedik bir anda, bu yazının ilhamı nereden ve kimden geldi? Ressama ilham kaynağı olan, fotoğrafçının ise kameraya aktardığı kâinat manzaraları hangi ressama ait? Bir yazara, ressama veya fotoğrafçıya akli, kalbi, hayali, elleri, boyayı, mürekkebi sunan kim?

Farkına varmadan, gün be gün, telif davaları peşinde koşuyoruz aslında.

Sahiden, birinin yazdığı bir yazıyı başka biri niye sahiplenirsin ki? Birinin aklına gelen bir fikri, başka birinin, benim aklıma geldi diye sahiplenmeye gerçekten ne hakkı olabilir? Ne

var ki, biz ‘verilmiş’ şeyleri, bir resmi, bir yazıyı, bir yemeği, bir sözü, bir evi bile ‘ben’lenirken, eşsiz bir kitap ve benzersiz bir tablo hükmündeki kâinat, parça parça, Kâtibinden ve Sâniinden başkasına isnad ediliyor. Sözümona kendi ‘telif’imizin derdine düşmüşken, beraberce, Asıl Müellifin mülkünü çalıyoruz.

Bunca hırsızlamaya rağmen, aleyhimize bir telif davası açılmış da değil. Belki o yüzden, bu hırsızlığımızı sorgulamayı bile akıl edemiyoruz. Bunu akıl edemediğimiz için de, Asıl Müellifin ‘telif hakkı’ olarak istediği hamd ve şükre bir türlü yanaşmıyoruz.

Ancak, şu ana dek aleyhimize bir telif davası açılmamış olması, hiçbir zaman açılmayacağı anlamına gelmiyor. Bilakis, bize hep doğru haberler getiren Muhbir-i Sâdık (a.s.m.), Mahşer Günü açılacak kapsamlı bir ‘telif davası’ını haber veriyor. Telif bedellerini Rabbinize şu dünyada ödemediği için o gün aleyhine dava açılanlardan olmayın diyor.

Gerçekten, o büyük günde, eşsiz bir telif davası açılacak. Hepimize sorulacak: Sana verileni O’nun ikramı mı bildin, kendine mi mal ettin?

O gün, yaptığımız tüm ‘aparma’ların, tüm hırsızlıkların tazminatı olarak cehennemin yolunu tutmak istemiyorsak, şimdiden dikkat! Üstelik, hiç olmazsa şu andan sonra O’nun ikram ettiğini O’ndan bilir; geçmiş hırsızlamalar için ise ‘istifâr’ tazminatı ödersek, O, cennette çok daha fazlasını vereceğini müjdeliyor...

Gerçekçi'ler ve gerçekçiler

MODERN ZAMANLARIN ZİHNİMİZE ettiği kötülüklerden biri, onu 'dokunulmaz' kimi kelimelerle doldurması olsa gerektir. Sözelimi, ne demeye geldiğini sorgulamaksızın, 'tarafsız' olmaya mahkûmuzdur. "İnsan tarafsız olabilir mi?" diye soracak olsak, bu kez 'demagoji' yapıyoruzdur. Oysa, "özgür düşünmek lâzımdır. 'Gerçekçi'lik de, işte bu hengâmda sık sık öne atılan kelimeler hanesinde bulunuyor. Kapımızı idealizmin, fedakârlığın, kendinden geçmenin, başkalarını da düşünmenin çaldığı her vasatta, bir 'gerçekçilik' heyûlası karşımıza çıkıyor.

Meselâ, hayata atılmanın eşiğinde bir delikanlı, gerçekte ihtiyaç olmadığı halde 'ihtiyaç' haline dönüştürülmüş şeylerden bağımsız, dolayısıyla geceyarısına kadar para için çalışmak zorunda olmadığı bir hayat düşlüyor. Eşinden-dostundan 'nasihat'lar gelir ardı sıra: "Gerçekçi olman lâzım. Hayatın gerçekleri..."

Bir diğeri, yalan söylemediği, faize bulaşmadığı, örtülü ya da örtüsüz kadını metalaştırmadığı, zaafı işleyen reklamlarla tüketimi kamçılamadığı, insanların duygularıyla oynamadığı bir iş düzeni oluşturmayı düşünüyor. Sesler yine yükselir: “Gerçekçi olmalısın. Bu devirde mecbursun bir kere.”

Bir başkası, yine modern bir deyimle, ‘romantik’ denilen bir hal sergiliyordur. Meselâ, insanların sadece para ve iş görüşmesi yaptığı bir mekânda, yeni açmış karanfilin taç yapraklarının kıvrımlarını sayıyor; aradaki orantıyı, ayrıca renk ve görüntü uyumunu gözlemliyor; karanfil bir davetiye olarak görüp, doğru adreslere doğru yol alıyordu. Yahut, akşamüstü eve dönerken, yoldaki arabaların markasını değil, gökteki bulutların sürekli yenilenen eşsiz manzarasını hafızasına yazıyordu. Bu halini üç yerde anlatacak olsa, dördüncüye sıra gelmeden, yine öğütler başlar: “Gençlik halidir, geçer. Hayatın yükünü omuzladıkça, gerçekçi olmayı öğrenirsin.”

Ki, siz öğrenemeseniz bile, en azından öğrenenlerin varlığını öğrenirsiniz. Otobüstesinizdir, eve gidiyorsunuzdur. Arkanızda oturan iki genç, ‘iş’ konuşuyorlardır. Biri diğerine şöyle bir ‘gerçekçilik’ dersi veriyordur:

“Bir kere şunu aklından çıkarma: Gerçekçi olmak zorundasın. Yükselmek istiyorsan, birilerinin ya omuzuna veya kafasına basman gerekir. Kural bu. Duygusallığı bir kenara bırakacaksın. Yoksa senin kafana basarlar.”

Ne de çabuk unutulmuştur: duygular da gerçektir oysa.

Karanfiller ve bulutlar da gerçektir.

Doğrunun güzelliği ve yalanın çirkinliği gerçektir.

Kul olduğumuz, dolayısıyla Rabbimizin emirlerine itaatle yükümlü olduğumuz da bir gerçektir.

Vicdanımızın bize başkalarını hatırlatması, fedakârlık ve yardıma koşma gibi tavırları tercih ederken fitratını bozmuş ve görevini unutmamış bir kul huzuru duymamız, duygularımızdan kendi başımıza ve kendimiz için yaşıyor olmadığı-

mız ikazını almamız da bir gerçektir.

Tüm bu 'gerçek'lerin, bizi, uğruna hayatın tümünü bile feda edebildiğimiz ezeli bir Hakikate çağırdığı da gerçektir.

Sözün kısası, gerek kâinata, gerek fitratımıza baktığımızda, bugünkü anlamda bir 'gerçekçilik' pek de 'gerçeğe uygun' görünmüyor.

Bu sırdan olsa gerek, gerçek insanı 'homo economicus'a indirgeyen ve sonuçta "İnsan kendi menfaati için çalışır" diyen zevâtın iddialarını elekten geçirdiği bir çalışmada, iktisatçı Amartya Sen, 'gerçek insan'ın hiç de onların tasvirine benzemediğini açıklıyor. İnsanın diğergâm, şefkat ve merhamet yüklü, gereğinde hayatı pahasına başkalarını düşünen bir mahlûk olduğunu belirtiyor. "Homo economicus gerçek bir insan olamaz" anlamında bir tahlil sunarken, "İnsan insanın kurdudur" hükmünü 'gerçekçilik' diye yutturmaya kalkışanları hiç de yumuşak olmayan iki kelime ile tanımlıyor: 'akılcı salaklar.' Başka bir düşünürün "Akıllı olmak, akılcı olmak değildir; tersine, hayatımızda akılla kavranamayan alanlar olduğunu anlamak demektir" dediğini ayrıca belirtelim.

Yani, önümüzde iki şık var aslında: Ya 'gerçekçi' olacağız; ya da 'gerçekçi.' Biri diğerinin zıddı iki şık...

'Gerçekçi' olmak, hayatı heva ve hevesimizin keyfine göre yorumlamadan kâinata ve fitratımıza olduğu gibi muhatap olmayı, yani birer mahlûk olarak ve Yaratıcıları adına onlara bakmayı gerektiriyor. Sözümona 'gerçekçi'lik ise, gerçekte, kâinatı ve fitratımızı keyfimize tâbi kılmanın yutturmacası!

Ve, 'gerçekçiliği' gerçekten becerenler, 'gerçekçi'liğin ardına sığınma gereği duymuyorlar.

Her olağan' olağanüstüdür

BİZ FARKINA BİLE VARMAZAN zihinlerimize aşılana kimi tehlikeli tasnifler vardır. Daha çocuk yaşta, özellikle de 'eğitim' hengâmında aşılana bu ayrımlar, hayatımızın sonraki dönemlerinde, sahih bir düşünce ortaya koymamızın önünde ciddi bir engel oluşturur.

Sözelimi, modern bilim, canlıları ilkel-gelişmiş ayrımına tâbi tutar. Tek-hücreli canlılar 'ilkel,' bitkiler onlardan bir gömlek ileride, hayvanlar daha da ileride, insan ise 'mükemmel'dir. 'İlkel' ifadesinin çağrıştırdığı zaman boyutunu da dikate alırsak, tastamam evrimci anlayış üzerinde temellenen bir sınıflamadır bu. Canlıları bu şekilde ayıran bir zihnin Sâni-i Zülkemâl'i tanıması ise, bu ayrımı zihninde koruduğu müddetçe imkânsızdır. Böyle biri, bir Yaratıcıya inansa bile, O, herşeyi mükemmel biçimde yaratan Biri olmayacaktır. Bilakis, ancak bazı şeyleri mükemmel yaratan, bazı şeyleri 'ilkel' bir halde bırakan, kudreti ve kemali noksan bir Yaratıcı olacaktır. Bu durumdaki biri ya böyle bir iman zaafı taşımaya veyahut

bilim ile dinin alanlarını ayıran bir 'çifte-gerçeklik' anlayışına eninde sonunda mecbur kalmaya mahkum olacaktır. Çünkü, Rabbinin kemal ve kudretine inanıyorsa, bu kez, vahiyle gelen bu hakikate olan imanı ile evrimci bilimin verileri arasında açık bir uyumsuzluk vardır.

Halbuki, insan o bize çok zor gelen kolay işi başarabilse, kendisine dayatılmış şartlanmaları sorgulayabilse, meselâ "Mükemmel" insan, 'ilkel' amipin yaptığını yapabilir mi?" sorusunu sorabilse, evrimci bilimin büyüğü anında çözülecektir.

Gerçekten, 'en gelişmiş' canlı olarak insan, bir amipin yaptığını yapabilir mi?

Hayır.

Çünkü, 'amip' ne tek-hücreli olduğu için 'ilkel'dir, ne de 'ilkel' olduğu için tek-hücreli. Herşeye sayısız görevin yüklendiği kâinatta amipe yüklenen görev ancak tek-hücreli bir organizma ile icra edildiği için amip tek-hücrelidir. Herşey kendi yerinde mükemmeldir. Ne eksik, ne fazla; kendi görevini en mükemmel biçimde ifa edeceği mükemmel bir halde var edilmiştir. Öyle ki, başka birşey onun yerini dolduramaz; onun yaptığını başka biri yapamaz. Meselâ amipin yaptığı işi insanın yapabilmesi imkânsızdır. Yine insanın, ağacın, kuşun yahut sivrisineğin yaptığını yapması da imkânsızdır.

Kısacası, ilkel-gelişmiş diye bir ayrım, 'kemal' gerçeğini ve elbette Zât-ı Zülkemâl'i safdışı etmeyi hedefleyen evrimci anlayışın ürünüdür ve asılsızdır.

Özelde bilim kanalıyla gelen, ama bilimle akrabalığı olmayan insanların dahi dünyasına yerleşen buna benzer başka bir ayrım ise olağan-olağanüstü ayrımıdır. Buna göre, her zaman görmeye alıştığımız şeyler ve olaylar 'olağan'dır; bunun dışında kalan, nadiren vuku bulan şeyler ve olaylar ise 'olağanüstü.'

Meselâ, karın yağışı 'olağan' birşeydir; yalnızca, yaz mevsisi-

minde kar yağması 'olağanüstüdür. Elma ağacının elma vermesi 'olağan'dır; ama portakal vermesi 'olağanüstüdür. Bir bebeğin konuşması 'olağan'dır; ama bir köpek konuşursa, bu 'olağanüstüdür. İneğin süt vermesi 'olağan,' kayanın süt vermesi 'olağanüstüdür. Yumurtadan civciv çıkması 'olağan,' taştan civciv çıkması 'olağanüstüdür.

Halbuki 'olağan' diye gördüğümüz olayların ve şeylerin üstüne örtülen 'sıradanlık' perdesi aralandığında, her bir 'olağan'ın hiç de 'olağan' olmadığı anlaşılır.

Kar örneğini ele alalım: Binlerce metre yüksekte su damlacıklarının katı bir hale bürünüp yeryüzüne inmeleri; hepsi altıgen olmakla birlikte her birinin ayrı bir nakış taşıması yeterince 'olağanüstü' değil midir? Akıllara hayret veren bu nakış; bu fevkalâde çokluk içindeki fevkalâde sanatlılık, gerçekten 'olağan' diye geçiştirilebilir mi?

Keza, kupkuru ağacın bahar gelince uyanması; yerin dibinden alınan su ve minerallerin metrelerce yukarıya taşınması; üstelik ne eksik, ne fazla, tam gerektiği kadarının alınması; harika bir sanat ve güzellik sergileyen nakışlı çiçeklerin aynı zamanda 'meyve' denilen tatlı ve şifalı yiyeceğe de önsöz oluşu; ve bunun fevkalâde çokluk içinde fevkalâde kolaylık ve sanatla gerçekleşmesi yeterince 'olağanüstü' değil midir?

Serinlik ve ferahlık veren 'su' adlı hayat iksirinin biri yanı sıra, diğeri yakıcı iki gazın birleşmesiyle vücuda getirilişi; yemyeşil otlar yiyen ineğin bedeninde, kan ve fıski ortasında bembeyaz sütün imal edilişi; dün tek kelime etmeyen bir bebeğin, bugün sayısız beyin ve sinir hücresinin istihdam edildiği 'konuşma' fiilini icra edişi; cansız bir yumurtadan canlı bir civcivin vücuda gelişi... Bütün bunlar yeterince 'olağanüstü' değil midir?

Sözün kısası, insan gözünün önüne konulan 'olağanlık' perdesini aralayabilse, şu güzelim kâinata 'olağan' deyip geçiştirilecek tek bir şey olmadığını görecektir. Şu dünyada her-

şey eşsizdir. Her bir şey, kendi yerinde mükemmeldir ve hiç de ondan beklenmeyen fevkalâde kudret, ilim, irade, sanat ve hikmet gerektiren işleri görmekle Zât-ı Ehad-ı Samed'in varlığını haykırmaktadır.

Yedi rengin güneşi

DÜZ MANTIĞIN ALDATICI cazibesi çoğu insanın aklını başından alıp götürse de, birçok doğruların keşfi, 'düz' bakışları aşan 'tersinden' bakışlarla mümkün olmuştur.

İnsan, bakışını gündelik olayların 'olağan' akışına bıraktıkça, 'alışkanlık' denilen düşünce tenbelliğine duçar olur ve tefekkür denilen görevini ya hiç yapamaz, ya yanlış adreslere gider veya yarı yollarda tıkanır kalır.

Bir Vâhid-i Ehad'in varlığını anlamak için belki en güzel misal olan Güneş karşısında yaşananlar, bunun tipik bir örneğidir.

Güneş deyince, özellikle o tek güneşten gelen sayısız ışık huzmesi, her bir ışık huzmesinin taşıdığı yedi renk; keza ısı, aydınlık vs. gelir akla. Kısacası, güneş der demez, yedi rengi, ısısı, ışığı da hemencecik aklımıza düşer.

Ama tersinin aynı hızla vuku bulduğunu söylemek mümkün değildir. Sahi, hangimizin aklına kırmızı denilir denilmez güneş de gelmektedir? Yahut yeşil veya mavi denildiğinde?

Renkler güneşten gelir, o kaybolunca renkler de bir siyahlığa bürünerek kaybolur; ama yine de 'güneşin yedi rengi'ni düşünen dimağlarımıza 'yedi rengin güneşi'ni düşünmek hayli zor gelir.

Zira, vahdetten kesrete, birlikten çokluğa dalmaya hazır dimağlarımız, kesretten vahdete, çokluktan birliğe geçiş talimi yaşamamıştır. Öyle olduğu için de, Allah'ın yarattığını söylediği şu kâinata dalıp da içindeki çok şeyi sebeplere, tesadüfe, tabiata yahut kendine havale eden nice insan vardır. Ve 'birlikten çokluğa' uzanan yolculuğu 'çokluktan birliğe' dönmediği sürece, sözkonusu insanın bunun farkına varması bile imkânsızdır.

İşte burada, 'Ehad' isminin önemi bir güneş gibi parlar. Ehad, Tek olandır; her bir şeydeki bütün özellikler Kendisinin olandır. Vahidiyet sayesinde Yaratıcıyı yarattığı herşey ile tanıyan insan aklının çoklukta boğulmaması için ehadiyet devreye girmekte; ve O'nu her bir şeyde tecelli eden tüm özellikleri ile tanıtmaktadır.

Güneşin yedi rengini bilir insan. Ne var ki, o yedi rengin kendisinde takılıp kalır ve o renklerin güneşten geldiğini unutturur. Buna karşılık, ehadiyet sırrı, insana yedi rengin Güneşini tanıtmaktadır. O'ndan gelen herşeyi, gene O'na tevdi etmektedir.

